

İSLAMDA CEHALET

TEVHİDİN HAKİKATİ

"Allah, kendisine şirk koşulmasını asla bağışlamaz; ondan başka günahları dilediği kimse için bağışlar. Kim Allah'a şirk koşarsa büsbütün sapıtmıştır." (Nisâ, 4/116)

İSLAMDA CEHALET / TEVHİDİN HAKİKATİ

Hamd, alemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. O'nun hidayete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidayete erdiremez.

Şehadet ederim ki, Allah'tan başka ibadete layık hiçbir ilah yoktur. Ve yine şehadet ederim ki, Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) O'nun kulu ve rasulüdür.

Allahın izni ve keremiyle bu risalede büyük şirkte cehaletin mazeret olmadığı hakkında selefiyle halefiyle bütün İslam ümmetinin icma etmiş olduğunu, bu hususta bazılarının iddia ettiği gibi ihtilaf olmadığını yani büyük şirk kapsamındaki bir ameli işleyen kimsenin ister cahil, ister müteevvil (tevil ehli) olsun icma ile müslüman olmadığını, bunun İslam dininden zaruri olarak bilinen açık bir mesele olduğunu, cehaletle şirk işleyen kişinin tekfirinin içtihada açık bir konu olmadığını hatta bu manada büyük şirkte cehaleti özür sayarak şirk ehline müslüman hükmü veren kişilerin de tıpkı onlar gibi kafir olduğunu; kısacası büyük şirkte cehaletin özür olmadığı meselesinin dinin aslıyla alakalı akidevi bir mesele olup fıkhi veya usuli bir mesele olarak değerlendirilemeyeceğini delilleriyle ortaya koymaya çalışacağız inşallah. Şirk işleyen herkesin müşrik olduğu ve asla müslüman olmayacağı hakikati sıradan avamın dahi bildiği İslam dininden zaruri olarak bilinen bir mesele iken bugün birçoklarının nezdinde ancak içtihad ve araştırma yoluyla tesbit edilebilen hafi ve müşkil bir konu haline gelmiştir. Aslında bu hususta şüpheye düşen kişiler bir ilme dayanarak değil, şirki din edinmiş olan çoğunluğun karşısında mukavemet edemediklerinden ve onlarla olan ilişkilerini kesmek ağır geldiğinden ötürü İslamın bu açık hükmünü iptal etmeye çalışmaktadırlar, bu noktanın iyice anlaşılması gerekir. İşte bu risalenin hedefi; İslamın açık hükümlerinden birisi olduğu halde çeşitli sebeblerle sanki kapalılık arzeden furu bir meseleymiş gibi takdim edilen şirkle imanın bir arada olamayacağı ve şirk koşan birisinin gerçek ikrah hali haricinde asla müslüman olmayacağı hakikatinin Kitap ve Sünnetin yanı sıra ümmetin icmasıyla da sabit olan dindeki açık zahir meselelerden birisi olduğunu bir kez daha hatırlatmaktır. Gayret bizden, Tevfik Allah'tandır.

ŞİRK İŞLEYEN KİMSENİN HÜCCETE ULAŞMAMIŞ BİR KİŞİ DE OLSA MÜSLÜMAN OLAMAYACAĞI İCMA İLE SABİTTİR

Şirk işleyen bir kimse ya günümüzdeki insanlar gibi kendisine tevhid davetinin ve nebevi hüccetin ulaştığı bir kimsedir veyahut da tevhid davetini hiçbir şekilde duymamış olan fetret ehlinden olan bir kimsedir. İshak bin Abdirrahman Al'uş Şeyh "Hükmü Tekfir'il Muayyen" adlı risalesinde bu iki sınıf insanın durumu hakkında şöyle demiştir:

"Bizim bu meselemiz, ortağı olmayan ve tek olan Allah'a ibadet ve Onun dışındakilere ibadetten beri olma meselesidir. Allah'tan başkasına ibadet edenler, dinden çıkaran büyük şirk işlemişlerdir. Bu, asılların aslıdır. Resuller bunun için gönderilmiş, kitaplar bunun için indirilmiştir. Hüccet insanlara Resul ve Kuran ile ikame olmuştur. Bu asılda Allah'a şirk koşan kimsenin tekfiri hakkında dinin imamlarının cevabının bu olduğunu göreceksin. Zira bu kimse tövbe ettirilir, eğer tövbe etmezse öldürülür. Dinin asılları olan meselelerde ta'rifin yani karşı tarafa bildirmenin gerekliliğini zikretmezler. Bildirmeyi, delillerin bazı Müslümanlara kapalı olabileceği hafi olan meselelerde zikrederler. Örneğin Kaderiye ve Mürcie gibi bidat ehlinin tartıştıkları konular, yine sarf ve atf ve benzeri hafi (kapalı) meseleler gibi. Kabre tapanlara nasıl tarif yapılacaktır? Oysa onlar Müslüman değillerdir ve İslam adlandırmasına da girmemişlerdir! Hiç şirk ile birlikte bir amel kalır mı? Allahu Teala şöyle buyuruyor: "Deve iğnenin deliğinden geçinceye kadar cennete girmezler." (A'raf: 40) "Kim Allah'a ortak koşarsa, sanki o gökten düşmüş de onu bir kuş kapıvermiş veya rüzgar onu ıssız bir yere sürükleyip atmış gibidir." (Hacc: 31) "Allah kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz." (Nisa: 48) ve diğer ayetler. Fakat bu itikat, çirkin bir itikadı gerektirmektedir ki bu da, bu ümmete hüccetin Resul ve Kuran ile ikame edilmediğidir! Resulü ve Kitabı unutmaları sonucunda gelen bu kötü anlayıştan Allah'a sığınırız. Hatta risalet ve Kuran'ın ulaşmadığı ve cahiliye üzerine ölen fetret ehli dahi, icma ile Müslümanlar olarak adlandırılmazlar ve onlar için istiğfar dilenmez. İlim ehli, onların yalnızca ahirette azaplandırılmalarında ihtilaf etmişlerdir."

Görüldüğü gibi din imamları nezdinde şirk koşan herkes müşriktir. Şeyh İshak'ın da işaret ettiği gibi fetret ehlinin müslüman olmadığında dahi icma edilmesi aslında meseleyi bütünüyle bitirmektedir, zira kendisine hiçbir davet ulaşmamış olan fetret ehlinden tevhid üzere olmayan kişiler icma ile müslüman ismini alamıyorlarsa kendisine davet ulaşmış, ancak davetten yüz çevirmiş veya başka sebeblerle tevhid dinine girmemiş olan kişilerin küfründe icma olması daha evladır.

Şeyh İshak risalenin devamında Muhammed bin Abdilvehhab'ın şirkte cehaleti mazeret saydığını iddia edenlere cevaben şöyle demektedir:

“Ey rabbim ne tuhaftır. Şeyhin, Kuran ve sünnetten delilleriyle birlikte, Şeyh’ul İslam’ın ve İbn Kayyım’ın -Her kime Kur’an ulaştıysa ona hüccet ikame olmuştur- sözlerindeki gibi bütün yerlerde ki sözleri nasıl terk edilir? Ve nasıl Tek bir yerdeki Genel (İcmal) sözleri kabul edilir? Şeyh Abdullatif’in, İbn’ul kayyım’dan naklettiği sözlerini anla! O, Bu kimselerinin hallerinin en iyi ihtimalle rasul gelmeden önce ölen fetret ehli gibi veyahut da kendisine peygamberlerden herhangi birisinin daveti ulaşmayan kimse gibi olacağını belirtmiş ve sonra bu iki sınıf insanın da Müslüman sayılmayacağını, İslam isminin onlara verilmeyeceğini beyan etmiştir. Hatta onların bir kısmını tekfir etmeyenler bile onları Müslüman saymamıştır. Bu sebeple bu kimseler için en layık olan sıfat şirk sıfatı olup müşrik ismiyle isimlendirilmeleridir. Zira İslam’ın aslı ve şehadet kelimesi bozulduktan sonra, İslam’dan artık geriye ne kalabilir ki.” (İshak bin Abdirrahman Al’uş Şeyh, Hükmü Tekfir’il muayyen risalesi)

Kısacası, geçmişte ve günümüzde şirk ehlinden hüccete ulaşmadığı iddia edilen kimselerin durumu en iyi ihtimalle kendisine peygamberin daveti ulaşmamış olan fetret ehlinden birisi olarak değerlendirilse bile fetret ehli olup tevhid üzere olmayan kimseler de icma ile müşrik sayılırlar. Fetret ehlinin kafirler gibi azab görmeyeceğini söyleyen alimler dahi kendisine hüccet ulaşmamış olan fetret ehlinin İslamına hükmetmemişlerdir. Buna dair bir tek nakil yapılamaz. Şeyh İshak’ın ve Abdullatif’in bahsettiği konuya İbn’ul Kayyım (rh.a) “Tarik’ul Hicreteyn” adlı eserinin “Tabakat’ul Mukellefin” adlı bölümünde değinmektedir. Onun sözlerini ilerde ele alacağız. Kendisine davet ulaşmamış olan kişilerin Allah hakkındaki cehaletinin küfür sayılacağı konusunda Mervezi (v. 294), “Ta’zimu Kadr’is Salat” adlı eserinde hadis ehlinden bir cemaatin şöyle dediğini nakletmektedir:

"Allah’a dair ilim, iman; O’nun hakkındaki cehalet ise küfür demektir.

Bunun gibi farzlara dair bilgi, imandır; ancak bunlar hakkında farz kılınışlarından önceki cehalet ise küfür demek değildir.

Çünkü Resulullah’ın (s.a.v) ashabı, Allah, elçisini onlara ilk gönderdiği sırada Allah’a imanlarını ikrar ettiler ve lakin bunun akabinde kendilerine farz kılınan hususları bilemediler. Buna rağmen gelecek olan farzlara dair bu cehaletleri, küfür olmadı. Akabinde Allah (celle celaluhu) onlara farzları indirdi. İşte bu farzları ikrar etmeleri ve onları yerine getirmeleri iman oldu. Mamafih onu inkâr eden ise Allah’ın haberini yalanladığı için, kâfir oldu.

Şayet Allah’tan bir haber gelmemiş olsaydı sırf buna dair cehaleti sebebiyle hiç kimse kâfir olmazdı. Bu bağlamda haberin gelişinden sonra Müslümanlardan bunu duymayan olursa bu cehaleti sebebiyle gene kâfir olmamaktadır. Ne var ki Allah’a dair bilgisizlik (cehalet) her halükarda küfürdür. Bu, ister haberin gelişinden önce olsun ister sonra.” (Mervezi, Tazim’u Kadr’is Salat, 2/520)

İbn Teymiyye de Mervezi'nin hadis alimlerinden naklettiği bu sözleri onaylayarak aktarmıştır. (Feteva, 7/325. *Külliyat, 7/264)

Keza İmam eş-Şafii (rh.a) kendisine davet ulaşmamış olan kişilerle savaşmanın caiz olmadığından bahsettiği yerde kendi döneminde davetin ulaşmadığı bir topluluk bilmediğini söylemiş ve ardından böyle bir topluluğun varlığı farzedilirse bunları öldürenlerin ne yapması gerektiğini şöyle açıklamıştır:

"Eğer, Müslümanlardan birisi bu şekilde kendisine davet ulaşmamış müşriklerden birisini öldürürse bakılır; eğer ki öldürdüğü kişi Hristiyanlardan veya Yahudilerden ise ona Yahudi veya Hristiyanlara verilen diyeti öder; eğer ki öldürülen kişi putperest veya Mecusi ise ona da Mecusi'nin diyetini öder." (El-Umm, 4/253)

Açıkça görüldüğü üzere kendisine davet ulaşmamış kimseleri buna rağmen müşrikler olarak vasıflandırmıştır. Ancak davet ulaşmamış kimselerin öldürülmesi caiz olmadığından bu öldürülen kimseler için diyeti şart koşmuştur. İşte bütün bu nakiller selef nezdinde şirk koşan herkesin velev ki tevhid davetini hiç duymamış fetret ehli konumundaki kişiler de olsa müşrik olarak adlandırıldığını göstermektedir. Bazı kimselerin bu hükmün sadece Yahudi, Hristiyan, Mecusi gibi İslama bağlı olmayan kavimlerle alakalı olduğunu iddia etmelerinin ise dayandığı hiçbir delil yoktur ve seleften hiç kimse İslama intisap edenlerden cehaletle şirk koşan kimselerin diğer din mensuplarından farklı olarak mazur sayılacağını söylememiştir.

Kısacası Allah'a dair bilgisizlik, ister hüccet ulaşmadan önce ister ulaştıktan sonra küfürdür. Şirk ise Allah hakkındaki cehalet türlerinin en büyüğüdür. Aslında yukarda da işaret ettiğimiz gibi sırf alimlerin bu fetret ehlinin müslüman olarak nitelendirilemeyeceği ile alakalı icmaları dahi şirkte cehaletin özür olmadığı hususunda yeterli delildir. Çünkü kendisine hiçbir şekilde davet ulaşmamış olan kişiler dahi cehaletlerinden ötürü müşrik vasfını almaktan kurtulamıyorlarsa, hüccete ulaşma imkanı olduğu halde cehalet içersinde kalmış olan kişilerin mazeretli sayılmamaları daha evladır.

Ama biz yine de hüccete ulaştığı halde hücceti anlayamamış olan veya yanlış anlamış olan veyahut da tevil ve taklid yoluyla hüccete muhalefet etmiş olan kimselerin alimler nezdindeki durumunu da ele almak istiyoruz. Önce tevhid hususunda cehalet, tevil ve taklidin geçerli olmayacağına dair alimlerin icmasını nakledeceğiz.

ŞİRK KONUSUNDA CEHALET, TEVİL, TAKLİD VE HÜCCETİ YANLIŞ ANLAMAK İCMA İLE ÖZÜR SAYILMAZ

Allame İbn Kayyım, Tarik'ul Hicreteyn adlı eserinde mükelleflerin ahiretteki tabakalarını anlattığı yerde 17. Tabakayı şu şekilde izah etmektedir:

"Bu tabakayı, kafirlerin cahil ve mukallitleri, tabileri ve onlarla beraber hareket eden eşekleri oluşturur. Bunlar önderlerine tabi olarak şöyle derler:"biz babalarımızı bir din üzere bulduk ve bizde onların izinden gidenleriz". Fakat bununla beraber bunlar Müslümanları kendi hallerine bırakmış ve onlara savaş açmamışlardır. Örneğin Müslümanlara karşı savaşanların kadınları, hizmetçileri ve onların yaptığı gibi Allah'ın nurunu söndürmeye,dini yıkmaya ve kelimesini kökünden söküp atmaya çalışmayan tabileri gibi. İşte bunlar hayvanlar gibidirler.

Muhakkak ki İslam ümmeti,bunların,kendi lider ve önderlerini taklid eden cahiller olsalar dahi kafir oldukları hususunda ittifak etmiştir.Ancak bidat ehli olan birinden şöyle bir görüş hikaye edilmiştir:"Bunların ateşe gireceklerine hükmedilemez zira bunlar,davetin ulaşmadığı kimseler konumundadırlar." (Burada bahsedilen bidatçı Mutezile'nin imamlarından Cahız'dır. Onun bu görüşü hakkında az ilerde bilgi verilecektir.)

Şüphesiz ki,bu görüş,sahabe,tabiin,ve onlardan sonra gelmiş olan Müslümanların imamlarından hiç kimsenin iddia etmediği bir görüştür.Ancak bu,İslam'da sonradan çıkartılmış olan kelam ehlinden bazılarının görüşüdür. Halbuki peygamber efendimiz (S.A.S.) sahih bir hadiste şöyle buyururlar:"Muhakkak ki her doğan çocuk,fıtrat(İslam dini)üzere doğar. Daha sonra anne babası onu Yahudi,Hıristiyan ve mecusi yaparlar." Görüldüğü gibi bu hadisi şerifte, onu fıtrat dininden Yahudiliğe,hıristiyanlığa ve Mecusiliğe nakledenin onun anne babası olduğu belirtilmiştir.Burada çocuğu yetiştiren anne babası ve onların üzerinde bulundukları dini ortamdan başkası göz önüne alınmış değildir.

Yine peygamber efendimiz şöyle buyurmaktadır: "Muhakkak ki cennete,ancak Müslüman olan nefis(ler/insanlar) girecektir.(Müslim)

Hiç şüphe yok ki bu mukallid, Müslüman değildir. Halbuki o akıl sahibi mükelleftir. Akıl sahibi olan mükellefler ise,ya Müslüman veya kafir olmak zorundadırlar. Bunlar için üçüncü bir seçenek yoktur. Davetin ulaşmadığı kimselere gelince, bu durumda bunlar zaten mükellef değillerdir. Bunların hükmü, çocuk iken ölenlerle delilerin hükmü gibidir.

İslam:Allah 'ı birlemek,sadece O'na ibadet etmek,O'na hiçbir şeyi ortak koşmamak,Allah 'a ve Rasulü'ne iman etmek,Rasulun getirdiklerinde ona tabi olmaktı. Kul bunu yapmadığı sürece Müslüman olamaz. Eğer inatçı ve zorba kafir değilse de,en azından cahil kafirdir.

Netice olarak bu tabaka ehli, inatçı olmayan cahil kafirdirler. Şüphesiz ki bunların inatçı olmamaları,kafir olmaktan onları kurtarmaz. Çünkü kafir,Allah ’ın birliğini inkar eden ve Rasulü yalanlayan kimselerdir. Bu bazen inatçı olmaktan kaynaklanır, bazen de cehaletten ve inat ehlini taklid etmekten kaynaklanır. İşte ikinci kısımdakiler, her ne kadar inatçı olmasalar da inatçı olanlara tabi olmuşlardır. Kur’an-ı Kerim’in bir çok yerinde Allah ’ı Teala, kendi geçmiş ataları olan kafirleri taklid edenlerin azab edileceklerini,tabi olanların tabi oldukları kimseler ile beraber cehennemde olacaklarını ve orada tartışacaklarını haber vermektedir. Tabi olanlar şöyle diyecekler:

”…Ey Rabb’imiz,işte bunlar bizi saptırdı,onlara ateşten bir kat daha azab ver.(Allah) buyurur ki:”Her biri için bir kat (azab) vardır. Fakat siz (onu)bilmezsiniz.”(Araf,38) (Geniş bilgi için bkz Tarikul hicreteyn (iki hicret yolu)17. tabaka) sf 411 vd)

İmam Ebu Butayn (rahimehullah) ise , cahili istisna etmeden, şirk işleyenin küfründe Müslümanların icmasını naklederek şunları söyler:

“Allahu teala şöyle buyurmaktadır: “Gerçekten, Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun dışında kalanı ise, dilediğini bağışlar.” (Nisa: 48) Başka bir ayette ise şöyle buyurmaktadır: “Çünkü O, kendisine ortak koşana şüphesiz cenneti haram kılmıştır, onun barınma yeri ateştir. Zulmedenlere yardımcı yoktur.” (Maide: 72) Allahu teala bunlardan cahili istisna etmemiş ve bunları inatçıya has kılmamıştır. Kim cahili, tevil sahibini ve mukallidi bunlardan çıkarırsa, Allah ve resulüne karşı çıkmış ve müminlerin yolundan ayrılmıştır. Fakihler, şirk koşan hakkında mürtedin hükmünü çıkarırlar ve bunu inatçılarla kayıtlamazlar.” (Ed-Durerus-seniyye: (10/400)

Başka bir yerde ise şöyle demektedir: “Her mezhepten âlimler, sınırlanması mümkün olmayacak kadar sahibini küfre sokacak sözler, fiiller ve itikatlar zikretmişlerdir ve bunları inatçılarla kayıtlamamışlardır. Hiç şüphesiz tevil, içtihat, hata, taklit veya cahil olarak küfür işleyen kimsenin mazur olduğunu iddia eden, kitaba, sünnete ve icmaya muhalefet etmiştir.” (Risaletu’l-intisar: (s.46)

“Kuran, mukallidin şirkte mazur olacağını söyleyeni reddetmektedir. Bunu söyleyen Allah’a iftira etmiş ve yalan söylemiştir. Âlimler, tevhid ve risalette taklidin olmayacağında icma etmişlerdir.” (Fetava el-eimmetin-necdiyye: (3/223)

Abdurrahman bin Hasen (rh.a) ise şöyle demiştir:
“Allah alimlere rahmet etsin, onlar istikamet yolunda gitmişler ve mürted bablarını zikretmişlerdir. Onlardan hiç birisi “Bir kimse küfür olan bir söz konuşur veya fiil işler de bunun kelime-i şehadete zıt olduğunu bilmezse cahil olduğundan dolayı tekfir edilmez, dememiştir.” (Ed- Durar’us Seniyye, 11/479)

Bunlar, şirk hususunda cehalet, tevil ve taklidin mazeret sayılmayacağına dair ümmetin icmasını beyan eden sözlerdir. Şimdi selef döneminde ve selefe yakın dönemlerde yaşamış bazı alimlerden bu icmaya delalet eden bazı sözleri aktarmak istiyoruz:

Müfessirlerin imamı İbn Cerir et-Taberi (rahimehullah/v. 310):

Allahu teala'nın "Dikkat edin, onlar akılsızların ta kendileridir. Fakat bilmiyorlar" (Bakara: 12) buyruğunu tefsir ederken şunları söyler: "Bu ayetin delalet etmiş olduğu mana, Allahu teala tarafından cezanın, ancak inat etmiş olduğu şeyin doğru olduğunu bilmesinden sonra rabbine inat edene müstahak olacağını iddia edenlerin hatalı olduklarını ifade etmektedir. Buna benzer ayetlerin yorumu "Fakat onlar anlamazlar" ayetinde geçmiştir."

Yine munafıklardan bahsederken, bu mananın aynısını tekrar ederek başka bir yerde şunları söyler: "Yaptıkları bu fiiller, ıslah ettiklerini zannetmelerine rağmen münafıkların Allah'ın arzında yapmış oldukları ifsatlarıdır. Allah azze ve celle, yaptıkları bu masiyetler ile ıslahçı olduklarını zannetmelerinden dolayı, onlardan cezasını düşürmemiş ve masiyet ehline hazırlamış olduğu elim azabını onlardan hafifletmemiştir. Bilakis cehennemin en derin yerini, elim azabını ve Allahu teala'nın (bu dünyada) onları yermesi ve kınaması ile de peşin utancı onlara gerekli görmüştür. Allahu teala şöyle buyuruyor: "Dikkat edin, gerçekten onlar bozgunculuk edenlerin ta kendileridir. Fakat anlamıyorlar." Allahu teala'nın onlar hakkındaki bu hükmü,'Allah'ın azabının ancak, üzerine gerekli olan hakları ve farzları bildikten ve bunların onun üzerine bir zorunluluk olduğunun hücceti ona sabit olduktan sonra, inat eden kimseye gerekli olacağını' söyleyenleri yalanlayan en kuvvetli delillerdendir."

Müfessirlerin imamı Taberi'nin (rahimehullah) sözlerine bakıldığında, 'Allah'ın cezasına, ancak inat ettiği şeyin doğruluğunu bilerek inat edenin müstahak olacağını' söyleyenlerin görüşünün fasit olduğunu açıkladığı görülecektir. Bu, muasırlardan ancak inatçının küfre gireceğini söyleyenlerin durumudur. Yine imam Taberi, 'Allah tebareke ve teala'nın hükmünün, ancak öğrendikten ve üzerine hüccet sabit olduktan sonra inat edene geçerli olacağını' söyleyenlerin hatalı olduğuna delalet ettiğini açıklamıştır.

Hadis alimlerinden İbnu Mendeh ise (v. 395) "Kitab'ut Tevhid" adlı eserinde tevhid hususunda çaba sarfettiği halde hakka ulaşamayan kimsenin, tıpkı bilerek inad eden kafir gibi olduğuna dair müstakil bir başlık açmıştır. Bu babı aynen aktarıyoruz:

Marifetullah (Allahı Bilme) ve Vahdaniyyet (Onu Birleme) Hususunda Hata Eden Müctehidin Muanid (İnatçı Kafir) Gibi Olduğuna dair Deliller

Allah-u Teala onların delaletlerini ve inatçılıklarını haber vererek şöyle buyurmuştur:

"De ki: Size, (yaptıkları) işler bakımından en çok ziyana uğrayanları bildirelim mi? (Bunlar) iyi işler yaptıklarını sandıkları halde, dünya hayatında, çabaları boşa giden kimselerdir. (Kehf: 18/103-104)

Ali b. Ebi Talib (r.a.) işleri bakımından en çok ziyana uğrayanlar sorulduğunda onlar kitap ehlinin kafirleridirler, onların ataları hak üzere idiler, sonra rablerine eş koşup dinlerine kendilerinden yeni şeyler soktular, delalette bir araya geldiler ve doğru yolda olduklarını sandılar, batılda ictihad ettiler, doğru olduklarını sandılar, iyi işler yaptıklarını sandıkları halde dünya hayatında çabaları boşa gitti, dedi.

Ali (r.a.), onların Harura halkı (yani Hariciler) olduklarını söyledi.
Ebu Hüreyre'den Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdu: "Nefsim elinde olana yemin olsun ki, bu ümmetten yahudi veya hristiyan olsun, kim beni işitir, sonra da getirdiğime iman etmezse o ancak ateş ehlindendir."

Abdullah b. Mes'ud'dan şöyle rivayet edildi: Selman el-Farisi Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem) ile konuşurken ona arkadaşlarının durumunu anlattı ve onların haberlerinden bildirdi. Sonra onlar oruç tutuyorlar, namaz kılıyorlar ve şehadet ediyorlardı, Senin peygamber olarak gönderileceğine iman ediyorlardı, dedi. Selman onları Övmeyi bitirince Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem):

"Ey Selman, onlar ateş ehlindendir". dedi. Bunun üzerine bu Selman için tahammül edilemez oldu, Selman ona: "Eğer seni idrak etselerdi sana tabi olurlar ve seni tasdik ederlerdi" dedi. Bunun üzerine Allahu Teala şu ayeti inzal buyurdu:

Şüphesiz iman edenler; yani yahudilerden, hıristiyanlardan ve sâbiîlerden Allah'a ve ahiret gününe hakkıyla inanıp sâlih amel işleyenler için Rableri katında mükâfatlar vardır. Onlar için herhangi bir korku yoktur. Onlar üzüntü çekmeyeceklerdir. (Bakara: 2/62)

Yahudinin Tevrat'a ve Musa'nın sünnetine imanı İsa gelene kadardır. İsa (a.s.) geldiğinde Tevrat'a ve Musa'nın sünnetine tutunan, İsa'ya tabi olmayan helak oldu. Hristiyanın İncil'e ve İsa'nın şeriatine imanı da Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem) gelene kadar makbuldür. Muhammed'e tabi olmayan ve İsa'nın sünneti üzerinde kalan helak olur. (Bkz. İbn Mende, Kitab'ut tevhid, 1/314-315)

İbnu Mendeh'ten alıntı burada sona erdi. Alimlerin bu tarz sözlerini tevil ederek Yahudi ve Hristiyanlardan teville ve cehaletle şirk koşanları mazur görmeyip de İslama nisbet edilen kimseler, kitap ehlinin yaptığı fiillerin aynısını yaptığı halde onları tekfir etmeyenlerin bu ayrımının dayandığı hiçbir delil yoktur. Zaten İbnu Mendeh (rh.a) de bab başlığını "Allah'ı tanımak ve tevhid etmek hususunda hata eden müçtehid, inatçı kafirle aynıdır" şeklinde belirlemiştir. Yani hüküm belli bir taifeye has değildir. Tevhidde hata eden herkes için geneldir.

İmam Nevevi (rh.a) Muslim'de geçen "Kim Allah'a bir şeyi ortak koştuğu halde ölürse cehenneme girer" hadisinin şerhinde şunları söylemektedir:

"Rasulullah (sallallahu aleyhi ve sellem)'in şirk koşanların ateşe gireceğine, şirk koşmayanların da cennete gideceğine hükmetmesi Müslümanlar arasında icma edilmiş bir meseledir. Müşriklerin Cehennem ateşine girmeleri genel manadadır. Müşrikler oraya girecekler ve orada ebedi olarak kalacaklardır. Bu hususta Yahudi ve Hristiyanlar gibi ehli kitaptan olan kimselerle putperest olanlar ya da diğer kafirler arasında bir fark yoktur. Keza hak ehli nezdinde sırf inatçılık edip küfürde direnenlerle ötekiler arasında bir fark yoktur. Ayrıca İslam milletine hiç dahil olmamış muhalifler ile kendisini İslama nisbet edip de inkarı veya başka sebeblerle küfrüne hükmedilmiş olan kimseler arasında da bir fark yoktur." (Nevevi Şerhu Muslim, 2/97 Hadis rakam: Muslim no: 92)

İbn'ul Kayyim (rh.a) ise "Turuk'ul Hukmiyye" adlı eserinde bidat ehlinin şahitliğinin kabul edilip edilmeyeceği meselesi hakkında şunları zikretmektedir:

"Eğer bu kimse alemin sonradan yaratılmış olduğunu, keza cesetlerin dirileceğini inkar edenler, Allah'ın kainatta olan her şeyi bildiğini, kendi dilemesi ve iradesi ile fail olduğunu reddedenler gibi sahip olduğu mezheple kafir olan kimselerden ise şahitliği kabul edilmez. Çünkü bunlar İslam üzere değildir.

Bu kimse İslam'ın aslına muvafık olup bazı usullerde muhalif olan, -örneğin Rafıziler, Kaderiye, Cehmiyye ve Gulatı Mürcie gibi- fırkalara mensupsa bunlar, kısımlara ayrılırlar:

Bunlardan bazıları basiretsiz cahillerdir ki bu kimseler, eğer hidayeti öğrenme kudretleri yoksa tekfir veya tefsik edilmez, şahitlikleri de reddedilmez. Bunların durumu tıpkı Erkekler, kadınlar ve çocuklardan (gerçekten) âciz olup hiçbir çareye gücü yetmeyenler, hiç bir yol bulamayanlar gibidir. İşte bunları, umulur ki Allah affeder; Allah çok affedicidir, bağışlayıcıdır. (Bkz. Nisa: 99)

İbn'ul Kayyım'ın –hepsi kendilerine Müslüman ismi verdiği halde- bidat ehlini tekfir edilen ve edilmeyen diye iki kısma ayırmasına dikkat edin… Bu taksimatı da bu fırkaların İslamın aslını kabul edip etmemesine göre yapmıştır. Cehaletlerine, tevillerine veyahut da kendilerini islama nisbet edip etmemelerine göre değil….

Esasen bu sayılan üç husus bütün fırkaların ortak özelliğidir. İbn Kayyım'ın İslamın aslına dair yaptığı tarif daha önce geçmişti. Asılların aslı olan tevhidi kabul etmeyenlerin durumu ise İbn'ul Kayyımın bahsettiği dört fırkadan da daha açıktır. Tevhid İslamın aslı değilse zaten geriye hangi asıl kalmaktadır? Bu nakildeki bizim konumuzla doğrudan alakalı kısım ise şudur; İbn'ul Kayyım sadece İslamın aslına muvafakat eden fırkaların cahil mukallid sınıfını mazeretli saymıştır. Tekfir edilen bidat fırkaları ile alakalı ise böyle bir ayrımdan bahsetmemiştir.Nusayriler, Aleviler, İsmailiyye gibi tekfir edilen fırkaların avam kesiminin mazur olacağını iddia eden hiçbir alim hatta aklı başında hiç kimse yoktur. Kabirperestlerin, tağuta ibadet edenlerin, demokratların vs'nin ise bunlardan bir farkı yoktur.

Elhamdulillah, bu surette cehaletle, teville veyahut da taklidle şirk işleyen kimse; ister hücceti hiç duymamış olsun; isterse de hücceti duyduğu halde çeşitli sebeblerden hücceti anlamamış birisi olsun müşrik ismini alacağı hususunda selefiyle halefiyle bütün ümmetin icma etmiş olduğu bu surette ortaya çıkmış bulunmaktadır. Keza bu kimsenin İslama yeni girmiş olan bir kimse veyahut da dar'ul harpte ilim kaynaklarından uzak bir kimse olması arasında da fark yoktur. Zira kişinin müşrik sıfat almış olması için hüccete ulaşmış olması icma ile gerekmez. Bu icma da kendisinden nakil yaptığımız alimlerin zikrettikleri Kitap ve Sünnetten muhkem nasslara istinad eden kat'i bir icmadır. Şimdi geriye tek bir mesele kalıyor ki o da şudur: Bu icma'ya muhalefet ederek şirkte cehaleti özür sayan ve buna benzer gerekçelerle müşrikleri tekfir etmekten imtina eden kimsenin durumu nedir? Yani şirk hususunda cehaletin mazeret olmadığı noktasındaki icma'ya muhalefet eden birisi kafir mi olur, yoksa bidata veya sadece hataya mı nisbet edilir?

CEHALETİ ÖZÜR SAYARAK MÜŞRİKLERİ TEKFİR ETMEYEN KİMSE TEKFİR EDİLİR Mİ ?

Yukarda İbn Kayyımın, kafirlerin mukallid avam tabakasının da ateşe gireceği noktasındaki icmayı naklettiği sözlerinde bidat ehli kelamcılardan bazılarının buna muhalefet ettiğine dair sözleri geçmişti. Bu kelamcılardan kasıd, Mutezile reislerinden Cahız ve benzerleridir.

Şeyh Ebu Butayn bu hususta şöyle demektedir:

"Allahu Teala şu ayetlerinde atalarını taklit edenleri kötülemektedir: "Senden önce de hangi memlekete uyarıcı göndermişsek mutlaka oranın varlıklıları, 'Biz babalarımızı bir din üzerinde bulduk. Biz de onların izlerine uyarız' dediler." (Zuhruf: 22).Onların durumu bu olmasına rağmen Allahu Teala, onları tekfir etmiştir. Alimler, bu ve benzeri ayetleri delil göstererek Allahu Teala'yı ve Muhammed'in Sallallahu Aleyhi ve Sellem risaletini bilme konusunda taklidin caiz olmadığını, Allahu Teala'nın hüccetinin, ta ki bu hüccet ve açıklamaları anlamasalar bile insanlar üzerine, kendilerine gönderilen rasuller aracılığı ile ikame olunduğunu bildirmektedir.

Her müçtehidin, yapmış olduğu içtihadında doğruya isabet edip etmediği hakkında söz ederken, bu konuda cumhurun görüşünü tercih eden Muhammed bin Kudame Rahimehullah şöyle der: "Şüphesiz her müçtehid, yapmış olduğu içtihadında doğruya isabet edemez. Hak, müçtehidlerden birinin söylediğidir. Cahız ise araştırdığı halde hakkı idrakten aciz olan kişinin mazur olup günahkar olmadığını iddia etmiştir." (El-İntisar, sf 44-45)

Muhammed bin Kudame, Hanbeli imamlarının büyüklerinden olup "el-Muğni" adlı eserin sahibidir. Bu zatın fıkıh usuluyle alakalı "Ravdat'un Nazır" isimli bir eseri vardır. Şeyh Ebu Batin yukardaki ibarenin devamında İbnu Kudame'nin sözlerini bu eserden nakletmektedir. Biz inşallah, onun sözlerini bizzat kendi eserinden nakledeceğiz. İbnu Kudame şöyle demektedir:

"Cahız'ın söylediği bu söz, (yani araştırdığı halde hakkı idrakten aciz olan kişinin mazur olup günahkar olmadığını iddia etmesi) kesin olarak batıldır, Allahu Teala'ya küfürdür, O'nun ve Rasulü'nün söylediğini red etmektir. Zira biz biliyoruz ki; Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) Yahudi ve Hristiyanlara İslam'a girmelerini emretmiş ve küfürde ısrar etmelerinden ötürü onları kınamıştır. Keza biz onların hepsiyle savaşırız ve onlardan akil baliğ olan kimseleri öldürürüz.

Biz bilmekteyiz ki bile bile inad eden kimseler azdır. Birçoğu mukallid olup, atalarının dinini taklid etmektedirler. Bunlar Rasulun mucizelerini ve doğruluğunu bilmezler. Kur'an'da buna delalet eden ayetler oldukça fazladır. Allahu teala'nın şu kavilleri gibi:

"Rabbiniz hakkında beslediğiniz zan var ya, işte sizi o mahvetti ve ziyana uğrayanlardan oldunuz." (Fussilet: 23)

"Göğü, yeri ve ikisi arasındakileri biz boş yere yaratmadık. Bu, inkâr edenlerin zannıdır. Vay o inkâr edenlerin ateşteki haline!" (Sad: 27)

"İçlerinde bir takım ümmîler vardır ki, Kitab'ı (Tevrat'ı) bilmezler. Bütün bildikleri kulaktan dolma şeylerdir. Onlar sadece zan ve tahminde bulunuyorlar." (Bakara: 78)

"O gün Allah onların hepsini yeniden diriltecek, onlar da dünyada size yemin ettikleri gibi, O'na yemin edeceklerdir. Kendilerinin bir şey (hakikat) üzerinde olduklarını sanırlar. İyi bilin ki onlar gerçekten yalancıdırlar." (Mücadele: 18)

"Şüphesiz bu şeytanlar onları doğru yoldan alıkoyarlar da onlar, kendilerinin doğru yolda olduklarını sanırlar." (Zuhruf: 37)

Kehf suresinde ise mealen şöyle buyrulmaktadır:

104.(Bunlar;) iyi işler yaptıklarını sandıkları halde, dünya hayatında çabaları boşa giden kimselerdir.

105.İşte onlar, Rablerinin âyetlerini ve O'na kavuşmayı inkâr eden, bu yüzden amelleri boşa giden kimselerdir ki, biz onlar için kıyamet gününde hiçbir ölçü tutmayacağız."

Kısacası; Allah'ın rasulunu yalanlayanların yerilmesi(ne dair deliller) Kitap ve Sünnet'te sayılamayacak kadar çoktur." (İbnu Kudame, Ravdat'un Nazır ve Cennet'ul Menazir, 2/351-352)

İbnu Kudame'den yapılan alıntı burada sona erdi.

İbnu Kudame'nin Ravzat'un Nazır adlı eseri büyük oranda Gazali'nin el-Mustasfa'sına dayanmaktadır. Gazali bu eserinde Cahız'ın görüşlerini biraz daha tafsilatlı bir şekilde ele almaktadır. Ravza'daki bilgilere ilaveten şunları zikretmektedir:

"Cahız der ki: Yahudiler, Hıristiyanlar ve Dehriler gibi, İslam dinine muhalif olanlar, kendi inançlarının dışındakilere karşı inatçı bir tutum içerisinde iseler günahkardırlar. Eğer inceleme-araştırma yapmış, fakat gerçeği yine de bulamamış ise, bu takdirde günahkar olmayıp mazurdur. Eğer, araştırma-incelemenin gerektiğini bilmediği için inceleme-araştırma yapmamış ise yine mazurdur. Azab görecek olan günahkar ise yalnızca inatçı davranandır. Çünkü Allah Teala hiç kimseye gücünün üzerinde yük yüklemez. Bunlar (yahudi, hıristiyan ve dehriler), gerçeği idrakten aciz kalmışlar ve Allah korkusuyla inançlarına bağlı kalmışlardır. Zira bilip öğrenme yolu bunların üzerlerine kapanmıştır." (El-Mustasfa, II, 359)

Ardından Cahız'ın görüşlerini redd etmektedir. İbnu Kudame, Cahız'a reddiyesini büyük oranda Gazali'nin bu reddinden iktibas etmiştir.
Görüldüğü üzere Cahız'ın tenkid ve tekfir edilen usulu ile günümüzde tekfir için hüccetin bilinmesini ve anlaşılmasını şart koşan kimselerin usulu aynıdır. İkisi de hüccetin kaim olmasını, anlaşılmasına bağlamaktadır ve azabı, sadece bilerek inad edenlere has kılmaktadır. Günümüzdeki sapıklar buna ilaveten daha önceki mülhid seleflerinin yapmadığı bir şeyi yapıp Allaha ortak koşanlara Müslüman ismini vermektedirler. Onlar Kur'an'a ulaşan veya ulaşma imkanı olan bir topluluğun kendilerine arız olan bazı şüpheler ve karışıklıklardan dolayı hücceti anlamadıkları takdirde azab görmeyeceklerini ve de dünya hükmü itibariyle de kafir olmayacaklarını iddia etmektedirler. Cahız ve benzerleri bundan daha hafifini dile getirdikleri halde tekfir edilmişlerdir. Zira onlar Yahudi, Hristiyan vb'lerinin Müslüman olmadıklarını kabul ettikleri halde hücceti idrak etmekten aciz olan cahil tabakanın azab görmeyeceğini iddia etmişlerdir.

Bunlar ise Allah’a ibadette ortak koşan kimselerin –eğer dilleriyle şehadet getiriyorlarsa- ahirette azab görmeyeceğini, üstelik dünyada da Müslüman hükmü alacaklarını iddia etmektedirler. Halbuki alimlerin bu kişiler velev ki fetret ehli de olsa dünyevi hüküm olarak kafir muamelesi göreceklerine dair sözleri geçmişti.

Gazali “Mustasfa”da Cahız’ın görüşünü reddetse de başka bazı eserlerinde ona yakın bir görüşe meylettiği söylenmiştir. Bu hususta Kadı İyaz “eş-Şifa” adlı eserinde şunları zikretmektedir:

“Cahız ve Sümame, Halkın pek çoğundan, kadınlardan, aklı kısa olanlardan hristiyanlar ve yahudileri taklit edenler hakkında, Allah'ın onların üzerinde bir hücceti olmadığını söylemişlerdir. Zira onların istidlal edecek derecede tabiatları müsait değildir. Gazali de et-Tefrika adlı kitabında bu görüşe yakın bir tarafa meyletmiştir.

Bunları söyleyenlerin hepsi icma ile kâfirdirler. Zira hristiyan ve yahudilerden herhangi birisini ve de müslümanların dininden sözle veyahut fiil ile irtidad ederek ayrılan birini tekfir etmeyen, yahut onları tekfir etmede tereddüt edip kararsız kalan veya şüphe eden herkes icma ve ittifakla kâfirdir. Kadı Ebu Bekr der ki; Bu meseledeki hüküm ve bu konudaki icma, onların küfrünü ortaya koymaktadır. Her kim ki bu hususta tereddüt ederse, kitabı ve sünneti yalanlamış veya onlar hakkında şüphe etmiş olur ki, yalanlama ve şüphe de ancak kafir işidir.”
(Şifâ-ı Şerîf, Tercüme ve Şerhi Kâdı Iyaz, Rehber Yayınları: 591-597.)

Şifa’yı neşredenler bu ibareye koydukları dipnotta İbn Hacer’den bu görüşün Gazali’ye ait olmadığını naklediyorlar. Doğrusunu Allah bilir. İşte bütün bunlar muhaliflerimizin “kafire kafir demeyen kafirdir” kaidesinin muayyen kişiler hakkında değil, ancak küfrü küfür olarak isimlendirmeyen kişiler hakkında uygulanacağı, muayyen kafirleri cehalet özrü vb gerekçelerle tekfir etmeyenlerin ise küfrün mahiyetinde değil, tekfirin manileri hakkında yanıldıklarından ötürü tekfir edilemeyeceği yönündeki iddialarının batıl, hatta küfür olduğunu göstermektedir. Çünkü kelamcılardan bir grup, kafirlerin işledikleri fiillere küfür ismini verdikleri halde cehaletlerinden ötürü onlardan azabı nefyettikleri için tekfir edilmiştir. Bunlar ise şirk işleyen kimselerin cehaletinden ötürü sadece azabı değil, bizzat küfür ismini bunlardan nefyetmekteler ve küfre iman ismini vermektedirler. Bunların küfrü Cahız vb’nin küfründen daha açıktır.

Kaldı ki alimler, mutlak lafızlarla kafirleri ve müşrikleri tekfir etmeyenlerin kafir olduğunu beyan etmişler ve müşrikleri tekfir etmeyenin hangi gerekçeyle tekfirden kaçındığını önemsememişlerdir. Kadı İyaz’ın İslamdan çıkan herkesin küfründe tereddüd edenin kafir olacağına dair icmayı naklettiği sözleri yukarda geçmişti.

Şeyhulislam Muhammed bin Abdilvehhab (rh.a) ise İslam'dan çıkmaya sebeb olan meselelerle alakalı yazmış olduğu "Nevakiz'ul İslam" adlı risalesinin üçüncü maddesinde şöyle demektedir:

"Kim, müşrikleri tekfir etmez veya onların küfründe şüphe eder, ya da onların görüşlerini doğru kabul ederse icma ile kafir olur"

Şeyhulislam İbn Teymiye "Sarim'ul Meslul" adlı eserinin son bölümünde Ebubekir,Ömer, Osman (r.anhum) gibi sahabeye dil uzatan Rafızilerin hükmünü ele almış ve onları tekfir eden alimlerin ve de tekfir etmeyen alimlerin görüşlerini naklettikten sonra şöyle demiştir:

"Onlar hakkında söylenilenlerin tafsilatına dair bir fasıl:

Kim bu sövmesine bir de, Ali'nin ilah olduğu yahut o peygamberdi de Cebrail risaleti kime vereceğinde yanıldı, sapıklığını eklerse işte bunun küfründe hiç şüphe yoktur. Dahası böylesi birinin tekfir edilmesinde duraksayanın küfründe de şüphe yoktur." (es-Sarım'ul-MesluI, 518)

Şeyh Muhammed bin Abdilvehhab (rh.a)'ın oğlu Abdullah, Rafızilerin hükmüyle alakalı İbn Teymiyye'nin verdiği bu fetvayı naklettikten sonra şöyle demektedir:

"Her kim "Şehadet kelimesini telaffuz ettikten sonra artık hiçbir şey zarar vermez" derse veyahut da "şehadet getirip namaz kılan oruç tutan bir kimsenin, Allah'tan başkasına ibadet etse bile tekfir edilmesi caiz değildir" derse bu kimse kafirdir. Böyle birisinin küfründe şüphe eden dahi kafirdir. Çünkü –daha önce de belirttiğimiz gibi- bu kimse bu sözüyle Allahı, Rasulunu ve Müslümanların icmasını yalanlamış olur." (Durer'us Seniyye, Mürted babı, 10/250)

İşte bunlar, alimlerin İslama mensubiyet iddia eden müşriklerin küfründen şüphe edenlerin hatta bunları tekfir etmeyenlerin dahi icma ile kafir olduklarını beyan eden sözleridir. Bu kimseler, bu iddialarına "La ilahe illallah diyen cennete girer" vb bazı nassları dahi dayanak yapsalar yine de küfürden kurtulamazlar. Ayrıca Müşrikleri tekfir etmeyen, onları müslüman ve dinde kardeş olarak gören birisi –gerekçesi ne olursa olsun- imanla küfrü eşit kılmış ve bu surette imanla küfrün arasını ayırd edemediğini ortaya koymuştur. Bu hususta Ebu'l Huseyn el-Malati el-Askalani (rh.a) (v. 377) "et-Tenbih ve'r Redd" adlı eserinde şöyle demiştir:

"Bağdat mutezilesinin Basra mutezilesini tekfir ettiği konulardan birisi de şüphe eden ve de şüphecinin durumunda şüphe eden hakkındadır. Bunun manası ise şudur: Kafir(in küfrü) hakkında şüphe edenin kafir olacağı hakkında Bağdat ve Basra Mutezilesi ve de diğer bütün kıble ehli arasında bir ihtilaf yoktur. Çünkü küfür hakkında şüphe eden kişinin imanı yoktur, zira bu kimse imanı küfürden ayırd edemiyor, imanla küfrün farkını bilmiyor demektir. İşte bundan dolayı Mutezile olsun diğerleri olsun ümmet arasında kafir hakkında şüphe edenin kafir olacağı hususunda bir ihtilaf yoktur. "

Görüldüğü gibi bir kimse, imanla küfrün arasını ayırd edemez ve küfre iman ismini verirse, kafire mümin ismini verirse kafirdir. Malati devamla şöyle diyor:

"Sonradan Bağdad Mutezilesi Basra Mutezilesine karşı şunu üretti: Şüphe eden hakkında şüphe eden, onun şüphesi hakkında şüphe eden ve bu ebediyyen böyle gider, hepsinin kafir olduğunu hükmettiler. Cünkü onların Yolu ilk (kişi) hakkindaki şüphe edenin yoludur.

Basra Mutezilesi ise söyle diyor:

İlk Şüphe eden Kafirdir, cünkü o Küfr hakkında şüphe etmistir. İkinci Şüphe ise, ki o Şüphe hakkinda Şüphe ediyor, Kafir değildir, doğrusu o Fasıkdır. Çünkü o Küfr hakkında şüphe etmiyordur, ancak o Şüphe hakkında şüphe ediyor ki, (şöyle düşünüyor) "O Bu Şüphe ile küfre girdi mi yoksa girmedi mi?" Bunun yüzünden onun Yolu, ilk küfr hakkinda şüphe yolu değildir.

Ve bundan dolayı onlara göre Şüphe edenin şüphesi ve bunun hakkında şüphe edenin şüphesi ve bunun sonu yoktur hepsi fasıkdır, sadece birinci şüphe edenin dışında, cünkü o Kafirdir diyorlar (çünkü küfr hakkinda şüphe etmiştir).

Musannif diyor ki (Kitabut-Tenbih): Onlarin Kavli Ehl-i Bagdadin Kavlinden ahsandir (iyidir)."

Günümüzde bazı kimseler her nedense Malati'nin sözlerinin baş tarafını görmezden gelip kavlin son kısmına sarılmaktadırlar. Buradan da kafiri tekfir etmeyenin kafir olduğu ve burada durulması gerektiği, 3.kişinin yani şüpheciyi tekfir etmeyenin durumu hakkında konuşmanın bidat olduğu gibi garip bir neticeyi çıkartmışlardır. Halbuki Malati'nin sözü bir illetle kayıtlıdır. O da şudur; her kimin kafir hakkındaki şüphesi küfrün mahiyeti hakkında şüphe duymayı gerektiriyorsa bu kimse icma ile kafirdir. Ancak kişinin şüphesi küfrün kendisi hakkında değil de başka şeyler hakkında mesela muayyen şahsın sözkonusu küfür fiilini işleyip işlemediği hakkında ise bu kimse küfürde şüphe etmekle itham edilemez. Sözün ikinci kısmı bu manada olabileceği gibi bidat ehlinin –günümüzde de misalleri görüldüğü gibi- kendilerince bir usul-u din anlayışı ihdas edip bu anlayışa riayet etmeyenleri tekfirin şartlarına engellerine bakmaksızın silsile yoluyla tekfir etmeleri de sözkonusu edilmiş olabilir. Alimin burada ne kasdettiğini anlamak için bu fırkaların tam olarak hangi meseleyi tartıştıklarına vakıf olmak gerekir. Zahircilik yaparak, daha alimin hakkında söz ettiği fırkalar hakkında bile bilgi sahibi olmadan avami tabirle "silsilenin ikinci kişisinden öteye geçilmez, üçüncü kişi ve sonrası tekfir edilmez" gibi hiçbir mantıklı açıklaması olmayan, şeriatte hiçbir asla dayanmayan bir usul ihdas etmek nasıl bir ilim anlayışından doğmaktadır? Bilakis Yahudiler, Hristiyanlar, hükmünde Allaha ortak koşanlar, Allahtan başkasına dua edip sığınanlar gibi küfrü kati nassla sabit olan kimseleri tekfir etmeyenler Allahın kafir dediğine müslüman dedikleri için kafirdirler.

Peki bu küfrün imanın ne olduğundan habersiz bu şüpheci kafirlerin küfrü hakkında duraksayanlar nasıl müslüman kalacaklardır? Asıl kelamcılık ve dinde derine dalmak küfrü açık olan bu zümreler hakkında üçüncü kişinin, dördüncü kişinin durumu farklıdır diye teoriler ortaya atmaktır. Bilakis Malati'nin dediği gibi, kişi küfre iman ismini verdiği, Allahın tekfir ettiğini müslüman görmeye devam ettiği müddetçe ister üçüncü, ister onuncu kişi olsun kafir hükmü almaya devam eder. Bundan gerisi safsatadan ve mugalatadan öteye geçmez. Bunlar bizim şahsi yorumlarımız değildir, usul dairesindeki sözlerdir. Bunların şahsi yorum olduğunu iddia edenler Malati'nin sözlerinin bütününden üçüncü, dördüncü, beşinci kişi tekfir edilmez hükmünün nasıl çıktığını izah etmek zorundadırlar. Tabi, sadece bir alimin sözünün zahirini alarak iman küfür hükümleriyle alakalı nasıl yeni bir usul ihdas ettiklerini de izah etmeliler. Asıl konumuz bu olmadığı için şimdilik bu kadarıyla yetiniyoruz.

Kısacası müşrikleri tekfir etmeyen kişi bu surette tevhidle şirkin arasını ayırd edemediğini ortaya koymuştur. Daha da önemlisi müşrikleri tekfirden kaçınan bir kimse müşriklerle dostluk bağlarını kesmemiş, bilakis onu dinde kardeş olarak gördüğünü ilan etmiş olmaktadır. Kafirleri veli edinen kimse İslamla bağını koparmıştır. Şeyh Muhammed bin Abdilvehhab "İslam dininin aslı" adlı risalesinde şöyle demektedir:

İslam dininin aslı ve kaidesi iki önemli hususu ihtiva etmektedir.

Birincisi:

Tek olan, ortağı olmayan Allah'a (celle celaluhu) ibadet edip insanları buna davet etmek, dostluğu velayeti bunun üzerine bina etmek, bunu terk edenleri de tekfir etmektir.

İkincisi:

Allah'a ibadet hususunda şirkten sakındırmak ve bu hususta sert davranmak; düşmanlığı bundan dolayı yapıp, onu (yani şirki) işleyenleri tekfir etmektir.
Bu sayılan esaslara muhalefet edenler çok çeşitlidir:

1 – Bunların muhalefet bakımından en şiddetli olanları, bu hususların hepsine birden muhalefet edenlerdir.
2 – Onlardan bazıları ise sadece Allah (celle celaluhu)'a ibadet eder, fakat şirki reddetmez ve de şirk işleyenlere düşmanlık göstermez.
3 – Onlardan bazıları ise şirk işleyenlere düşmanlık gösterir, fakat onları tekfir etmez.
4 – Onlardan bir kısmı tevhidi sevmez, fakat ona buğz da etmez.
5- Onlardan bir kısmı tevhid ehlini tekfir etti ve bu yaptıklarını salih kimselere sövme olarak isimlendirdi.

6 – Onlardan bir kısmı hem şirke buğzetmez hem de onu sevmez.

7– Onlardan bir kısmı şirki bilmez, dolayısıyla inkar da etmez.

8- Onlardan bir kısmı da tevhidi bilmez ve de inkar da etmez.

9 – Bu kimselerin en tehlikeli olanları ise; tevhid'le amel eden, fakat onun kıymetini ve değerini bilmeyen ve de tevhidi terk edenlere buğzetmeyen ve onları tekfir etmeyenlerdir.

10 - Onlardan bazıları; şirki terk eder, onu çirkin görür ve inkar eder, fakat şirkin kötülüğünü bilmez ve de şirk ehline düşman olmaz, onları tekfir etmez.

Bu sayılan kimselerin hepsi Allah (celle celaluhu)'ın nebilerine gönderdiği tevhid dinine muhalefet eden kimselerdir." (Durer'us Seniyye, 2/22)

Açıkça görüldüğü gibi Şeyh (rh.a) müşrikleri tekfir etmeyi terkedenlerin dinin aslını nakzettiğini hatta bütün rasullerin ortak davetine yani bizzat tevhide muhalefet ettiğini ortaya koymuş oldu. Zaten konunun akışından da belli olacağı üzere onun nezdinde tekfir meselesi şeriatın fer'i hükümlerinden birisi değil, bizzat tevhidin içinde yer alan bir meseledir. Hak olan da budur.

Torunu Şeyh Abdurrahman bin Hasen (rh.a) ise ceddinin bu sözlerini izah sadedinde bir çok deliller getirmiştir ki onlardan birisi de şu ayeti kerimedir:

"İbrahim ve onunla beraber olanlarda, sizin için güzel bir örnek vardır. Onlar kavimlerine demişlerdi ki: "Biz sizden ve sizin Allah'tan başka taptıklarınızdan uzağız. Sizi inkar ettik. Sadece Allah'a iman etmenize kadar, sizinle bizim aramızda sürekli bir düşmanlık ve öfke belirmiştir... Ancak İbrahim'in, babasına: "And olsun ki, senin için mağfiret dileyeceğim, fakat sana Allah'tan gelecek herhangi bir şeyi savmaya gücüm yetmez" sözü bu örneğin dışındadır- "Rabbimiz! Sana güvendik, Sana yöneldik; dönüş Sanadır." (Mümtahine: 60/4)

Şeyh, bu ayetin açıklamasında şu izahları yapmaktadır:

"Ayette yer alan "ve onunla beraber olanlarda" sözünden maksat, İbni Cerir Taberi'nin de belirttiği gibi; rasullerdir. İşte bu ayet, şeyhimiz Muhammed b. Abdu'l Vehhab'ın anlattıklarına delil oluşturmaktadır.

Ayet; tevhide daveti, şirkten uzaklaşmayı, şirki reddetmeyi, tevhid ehline dostça davranmayı, onlara destek olmayı içermekte, aynı zamanda tevhide zıt olan şirk amelleri işleyerek tevhidden ayrılanları da tekfir etmeyi gerektirmektedir.

Şöyle ki; bir kimse şirk koşuyorsa, o kişi tevhidi terketmiş demektir. Çünkü şirk ile tevhid birbirine zıttırlar, ikisinin birarada bulunması mümkün değildir. Nerede şirk varsa, orada tevhid yoktur. Allah (celle celaluhu) şirk koşanlar hakkında şöyle buyurmuştur:

"Allah'ın yolundan saptırmak için O'na eşler koşarlar. (Ey Muhammed!) De ki: "Küfrünle biraz eğlen; çünkü sen, muhakkak Cehennem ehlindensin!" (Zümer: 39/8)

Yüce Allah, bu ayette de olduğu gibi, ibadette kendisine şirk koşanların kafir olduklarını bildirmektedir. Kur'an-ı Kerim'de bu manadaki ayetler çoktur. Bir kimsenin muvahhid olabilmesi için kesinlikle şirki terkedip ondan uzak durması ve şirk koşanları da tekfir etmesi gerekir."

Şeyh'in tekfir meselesine İbrahim as'ın kavminden beraetini delil getirmesi tekfirin rasullerin ortak daveti olan tevhidin içersinde yer aldığını kabul ettiğini göstermektedir. Doğru olan da budur. Bu, aynı zamanda müşrikleri tekfir etmenin, red rüknünün en önemli unsuru olan "bera"nın yani müşriklerden uzaklaşmanın içersinde yer aldığını da gösterir ki bu, tekfirin neden dinin aslından olduğunu izah eder. Müşrikleri tekfir etmeyen yani onlara müslüman demeye devam eden kişi onlarla dostluğunu kesmemiştir. Zira ne kadar hatalı olursa olsun bir müslüman, tekfir edilmediği müddetçe diğer müslümanların velisidir.

"Mümin erkekler ve mümin kadınlar birbirinin velisidirler" (Tevbe: 71)

Zıddı da böyledir:

"Kafirler birbirlerinin velisidir" (Enfal: 73)

Bunun bir öncesinde ise şöyle buyurmaktadır:

"Muhakkak ki îmân edip hicret eden, mallarıyla ve canlarıyla Allah yolunda cihâd edenler; barındırıp yardım edenler, işte onlar; birbirinin dostudurlar. îmân edip de hicret etmeyenlere gelince; hicret edene kadar sizin onlarla bir dostluğunuz yoktur. Şayet onlar da din hususunda sizden yardım isterlerse; sizinle aralarında muahede bulunan bir kavim aleyhinde olmamak üzere, onlara yardım etmek boynunuza borçtur. Allah yaptıklarınızı görendir." (Enfal: 72)

Şirk koşanların yanlış yolda olduğunu söyleyip de onları tekfir etmeye yanaşmayan, onların bidat ehli ve hatalı yolda dahi olsalar yine de müslüman olduğunu söylemekte ısrar eden kişi onlarla din kardeşi olduğunu ikrar etmiş olur. Çünkü Enfal: 72. Ayetten de anlaşılacağı üzere bidatçi ve fasık dahi olsa bütün müslümanlar arasında asgari bir din velayeti vardır. Müşrikleri tekfir etmeyen kimsenin onların velayetinden çıktığı iddiası boş bir iddiadır. Şeyh Muhammed'in "Onlardan bazıları Allah (celle celaluhu)'a ibadet eder, şirki reddeder, şirk işleyenlere düşmanlık gösterir, fakat onları tekfir etmez" dediği kimseler işte bunlardır.

Tekfirin dinin aslından olması, kafirlere düşmanlığın dinin aslından olmasından kaynaklanmaktadır. Bu hususta Şeyh Hamd bin Atik en-Necdi şöyle demektedir:

"Bütün rasullerin dininin aslı; "tevhidi yerine getirmek, onu ve ona bağlı olanları sevmek, onlara dost olmak, şirki reddetmek, şirk ehlini tekfir etmek, onlara buğzetmek ve onlara düşmanlık göstermektir." Allah-u Teâlâ'nın şu kavlinde olduğu gibi: "İbrahim ve beraberinde olanlarda sizler için güzel bir örnek vardır. Onlar kavimlerine şöyle demişlerdi: Biz, sizden ve sizin Allah'tan başka taptıklarınızdan uzağız. Sizi reddettik. Bizimle sizin aranızda, bir olan Allah'a iman edinceye kadar ebedi bir düşmanlık ve kin başlamıştır." (Mumtahine: 4) (Durer'us Seniyye, 8/418 (Cihad babı)

Allahu Teala şöyle buyurmaktadır:

"Ey iman edenler! Yahudileri ve hıristiyanları dost edinmeyin. Zira onlar birbirlerinin dostudurlar. İçinizden onları dost tutanlar, onlardandır. Şüphesiz Allah, zalimler topluluğuna yol göstermez." (Maide, 5/51)

İbn Cerîr merhum bu âyetin tefsîrinde şunları yazıyor: Kim mü'minleri bırakıp yahudileri ve hıristiyanları dost edinirse o da onlardandır, demek, o da onun dinindedir ve onun inancındadır demektir. Herhangi bir kimseyi biri dost edinmiş olmasın ki, o kimse, onun isteklerine, inancına ve dinine rıza gösteriyor demektir. Bir kimse böyle birinden razı olur ve onun dinine de rıza gösterirse, bu demektir ki, o şahıs ona muhalif olanlara ve kin besleyenlere düşmanlık gösteriyor demektir. Dolayısıyla onun hükmü de tıpkı diğerininkisidir.

İbn Teymiyye merhum da diyor ki, Rabbimin haber vermesine göre, onları dost tutanlar da onlardandır. Zira Allah (celle celaluhu) şöyle buyurmaktadır:
"Eğer onlar Allah'a, Peygamber'e ve ona indirilene iman etmiş olsalardı onları (müşrik, kâfir, hristiyan, yahudi ve münafıklar" dost edinmezlerdi." (Maide, 5/81)

Bu da gösteriyor ki, mezkur iman hadisesi, onları dost edinmemeyi gerektirmektedir, bu hal iman ile çelişmektedir. İman ile, onları dost edinme olayı ikisi birlikte bir kalpte toplanamazlar.Kaldı ki, Kur'ân'ın hükümleri ve âyetleri hep birbirini tasdik eder, doğrular." (Fetava, 7/17)

İşte bu saydığımız hususlar, müşrikleri tekfir etmeyenlerin tekfirindeki icmanın dayanaklarıdır. Zira şirk ehlini, gerekçesi ne olursa olsun, tekfir etmeyenler, onlara müslüman ismini verenler hem bu husustaki açık nassları yalanlamışlar, hem de bizzat dinin aslı olan tevhidi ve de tevhidin en temel rüknü olan müşriklerden beraeti yerine getirmemişlerdir. Kafirleri dost edinmenin en büyük şekli ise onları din kardeşi edinmek değil midir? Kısacası, müşrikleri tekfir etmek dinin aslındandır ve Necd alimlerinin tekfiri dinin aslına dahil etmekle şazz bir görüş ihdas ettikleri iddiası doğru değildir.

Zira Necd ulemasının söylediği şey daha önceki alimlerin kafirleri veli edinenlerin, tekfir etmeyenlerin kafir olduğu şeklindeki kavilleriyle aynı manaya gelmektedir. Onlar,muhtemelen kendi dönemlerinde tekfir konusundaki şüphelerin artmasından ötürü bu meseleyi daha çok vurgulamışlardır.

İşte bu surette şirk hususunda cehalet, tevil ve taklidin icma ile mazeret olmadığı; keza bunların mazeret olduğu iddiası ile müşrikleri tekfire yanaşmayan kimselerin de yine icma ile kafir oldukları hususu alimlerin beyanları ile açıkça ortaya çıkmış bulunmaktadır. Ne şirkte cehaleti özür görenler, ne de bu davayı savunanların tekfirinde duraksayanlar bu yaptıklarının İslam ümmetinden hiçbir selefini getiremezler. Böylece bu konular hakkında muteber alimlerin arasında bir ihtilaf olmadığı, bilakis bu hususta ihtilaf edenlerin ancak alim ismi verilen bazı muasır cahillerden ibaret olduğu anlaşılmaktadır. Maalesef, şirkte cehaletin mazeret olmadığını savunmak kasdıyla yazıldığı iddia edilen bazı kitaplarda dahi bu yönde vahim hatalar yapılmaktadır.

Halbuki yukarda cehaletin özür olmamasının ihtilaflı bir konu değil, bilakis hakkında icma edilmiş açık meselelerden olduğunu ve bu tip gerekçelerle müşrikleri tekfirden geri durmanın dinin aslını bozacağını nakil ve delillerle isbat etmiştik.

Ahiru da'vana en'il hamdu lillahi rabbil alemin.